

Restrukturyzacja lub upadłość

Norbert Frosztega
partner, adwokat,
doradca restrukturyzacyjny,
Zimmerman Sierakowski i Partnerzy Kancelaria Radców Prawnych i Adwokatów

⇒ 1 lutego 2023 r. otwarto przyspieszone postępowanie układowe spółki XYZ sp. z o.o., prowadzącej hurtownię kwiatów oraz roślin ogrodowych. Nadzorca sądowy 10 lutego 2023 r. złożył spis umów o podstawowym znaczeniu dla prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika. Wśród nich była wymieniona umowa na dostawę wody dla XYZ realizowana przez przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne ABC sp. z o.o. Jednak już 13 lutego 2023 r. przedsiębiorstwo ABC wypowiedziało spółce XYZ umowę dostawy wody. Powołało się przy tym na to, że XYZ nie uregulowało płatności za trzy miesiące przed otwarciem przyspieszonego postępowania układowego, podczas gdy zgodnie z umową ABC mogło wypowiedzieć umowę w przypadku dwumiesięcznego zalegania z płatnościami przez spółkę XYZ. Czy wypowiedzenie umowy było skuteczne? Nie. Od dnia otwarcia przyspieszonego postępowania układowego spółki do czasu jego zakończenia albo prawomocnego umorzenia obowiązuje zakaz wypowiedzania spółce tych umów, które mają podstawowe znaczenie dla prowadzonego przez nią przedsiębiorstwa. Umowy te są bowiem objęte specjalną ochroną przewidzianą w art. 256 ustawy z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2309; dalej: u.p.r.). Nadzorca sądowy ujmuje owe umowy we wspomnianym w treści pytania spisie, który składa się do akt postępowania w terminie trzech tygodni od dnia otwarcia postępowania. Natomiast zgodnie z art. 256 ust. 3 u.p.r. sytuacja wyglądałaby inaczej w przypadku, gdyby XYZ nie regulowała należności względem dostawcy wody, wynikających z faktur wystawionych po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego – wówczas zachodziłby wyjątek i ABC sp. z o.o. mogłaby zgodnie z umową wypowiedzieć ją w przypadku braku otrzymania płatności za okres dwóch miesięcy, ale przypadających już po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego. Dodajmy, że ochrona przewidziana w art. 256 u.p.r. obowiązuje nie tylko w przypadku przyspieszonego postępowania układowego, lecz także w pozostałych typach procedur restrukturyzacyjnych (z wyłączeniem postępowania o zatwierdzenie układu prowadzonego bez obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego).

⇒ Planuję restrukturyzację. Moje zobowiązania to m.in. nieuregulowane długi z tytułu podatku od nieruchomości za ostatni rok wobec gminy (ok. 15 000 zł) oraz zaległości wobec ZUS (w wysokości 8500 zł). Czy te wierzytelności mogą być objęte układem? Czy możemy zaproponować zredukowanie wysokości? Zaległość z tytułu podatku od nieruchomości może zostać objęta układem, przy czym – dla ustalenia, czy proponowana przez dłużnika forma restrukturyzacji stanowi pomoc publiczną – konieczne będzie sporządzenie testu prywatnego wierzyciela. Test ten ma na celu weryfikację, czy w ramach wykonania planu restrukturyzacyjnego, przewidującego wsparcie podmiotu publicznego (np. poprzez redukcję zobowiązania podatkowego dłużnika), rodzaj i zakres zakładanego wsparcia udzielonego przez tenże podmiot będzie odpowiadać warunkom rynkowym, tj. czy na identycznych zasadach mogłoby ono zostać udzielone przez podmiot prywatny kierujący się wyłącznie swoim interesem ekonomicznym. Pozytywna odpowiedź na tak postawione pytanie sprawi, że dopuszczalne będzie złożenie propozycji układowych przewidujących zmniejszenie wysokości zobowiązania z tytułu podatku od nieruchomości. Jeśli natomiast projektowane wsparcie zostanie zakwalifikowane jako pomoc publiczna, to zastosowanie znajdą przewidziane w art. 156 ust. 3 pkt 3 p.r. ograniczenia co do tego, jak może wyglądać restrukturyzacja zobowiązań podatkowych dłużnika. Wskazane przepisy przewidują w takim wypadku jedynie możliwość odroczenia terminu płatności podatku lub rozłożenia na raty, a zatem wykluczają możliwość redukcji wspomnianych wierzytelności. Z kolei w przypadku wierzytelności przysługujących ZUS takie ograniczenie jest już regulą, a więc niezależnie od wyniku testu prywatnego wierzyciela zaległość wobec ZUS można jedynie rozłożyć na raty bądź też odroczyć jej płatność (art. 160 ust. 1 u.p.r.).

⇒ Mam pięciu wierzycieli, zalegam im odpowiednio: 2000 zł, 3000 zł, 5000 zł, 10 000 zł i 50 000 zł. Oprócz tego jest wierzyciel, który wysuwa wobec mnie żądanie zapłaty odszkodowania w wysokości 10 000 zł, ale sprawa toczy się w sądzie, gdyż nie uznają tego roszczenia. Czy wobec tego mogę przeprowadzić postępowanie o zatwierdzenie układu? Postępowanie o zatwierdzenie układu może być prowadzone jedynie, jeśli suma wierzytelności spornych (a więc także takich, o które przed sądem toczy się rzeczywisty spór), uprawniających do głosowania nad układem nie przekracza 15 proc. sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem. Aby stwierdzić, czy w naszym przykładzie będzie możliwe przeprowadzenie postępowania o zatwierdzenie układu, musimy zatem w pierwszej kolejności zsumować wartość

wierzytelności spornych i niespornych. Dla otrzymanej sumy 80 000 zł wyliczamy następnie wartość dopuszczalnego progu sporności, a więc wspomniane 15 proc. Wynik to 12 000 zł (80 000 zł x 15 proc.). Skoro wartość wierzytelności spornych (10 000 zł) tego progu nie przekracza, to można przeprowadzić postępowanie o zatwierdzenie układu. Analogiczna zasada obowiązuje w przyspieszonym postępowaniu układowym.

⇒ Prowadzę jednoosobową działalność gospodarczą. Mam zobowiązania wobec kilku podmiotów. Jeden z nich (dostawca towaru) wystąpił z pozwem przeciwko mnie. Sąd wydał wyrok zasądający pewną kwotę na rzecz mojego wierzyciela. W najbliższym czasie ów wierzyciel będzie chciał rozpocząć egzekucję z mojego majątku. Po okresie stagnacji moja działalność znowu generuje coraz wyższe przychody i będę w stanie spłacić swoje zobowiązania, ale potrzebuję nieco odsunąć to w czasie. Czy postępowanie o zatwierdzenie układu pozwoli mi wstrzymać egzekucję, którą wierzyciel lada moment skieruje do mojego majątku?

Tak. Po zawarciu umowy z doradcą restrukturyzacyjnym, sporządzeniu spisu wierzytelności i spisu wierzytelności spornych oraz wstępnego planu restrukturyzacyjnego będzie możliwe dokonanie obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego (art. 226a ust.1 u.p.r.). Czynność ta aktywnie ochronę przed egzekucją (art. 226e w zw. z art. 312 u.p.r.). Skierowanie egzekucji do majątku dłużnika staje się zasadniczo niedopuszczalne, a już trwające postępowania egzekucyjne ulegają zawieszeniu. Dłużnik uzyska czas, aby w toku postępowania ułożyć zasady spłaty swojego zadłużenia. Ochrona przed egzekucją jest szeroka. Nie dotyczy tylko egzekucji świadczeń alimentacyjnych oraz rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę.

⇒ Spółka, w której pełniłem funkcję członka zarządu, w związku z brakiem środków finansowych z trudem była w stanie uregulować w tym miesiącu wszystkie bieżące zobowiązania. Nie zanoszę się na to, żeby w następnych miesiącach sytuacja się poprawiła. Spółka zajmuje się rozbiorą budynków i demontażem, ale ze względu na obecne braki kadrowe w kolejnych miesiącach może nie zrealizować w umówionych terminach 7 z 13 zleceń. W każdej umowie o roboty budowlane przewidziano wysokie kary umowne za niewykonanie prac w terminie. Jeśli w ciągu kolejnych dwóch miesięcy wszyscy inwestorzy zażądają od spółki zapłaty tych kar, to ta z pewnością straci płynność finansową. Czy w takiej sytuacji, żeby zwolnić się od odpowiedzialności za zobowiązania spółki, powinienem już teraz złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości?

Nie, warto natomiast rozważyć zainicjowanie któregoś z dostępnych postępowań restrukturyzacyjnych, w ramach których można by np. w drodze układu odroczyć termin wykonania zalegających prac. Złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki staje się obowiązkiem członka zarządu dopiero w momencie, w którym wystąpi stan niewypłacalności spółki, który art. 11 ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1520; dalej: u.p.u.) określa jako utratę przez dłużnika zdolności do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Ustawa zawiera ponadto domniemanie, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące. Od wystąpienia stanu niewypłacalności zaczyna biec dla członka zarządu termin 30 dni na zgłoszenie wniosku o upadłość, którego przekroczenie wiąże się z wieloma negatywnymi konsekwencjami. Niemniej jednak w opisanej sytuacji przesłanka niewypłacalności jeszcze się nie zrealizowała. Spółka obecnie nie zalega z żadnymi zobowiązaniami pieniężnymi, a tylko istnienie nieuregulowanych i wymagalnych zobowiązań pieniężnych świadczy o stanie niewypłacalności. Dopóki nie zajdą podstawy żądania przez inwestorów zapłaty kar umownych, a ci nie zażądają od spółki zapłaty kwot, których ta nie będzie w stanie spłacić, spółka nie będzie niewypłacalna, a tym samym wniosku upadłościowego składać nie musi.

⇒ Prowadzę spółkę zajmującą się importem i sprzedażą mebli. Spółka zaciągnęła kredyt, który przeznaczyla na rozwój działalności (nie był on w żaden sposób zabezpieczony na majątku spółki). Spółka zalega ze spłatą jednej raty kredytu. Po wzrostach stóp procentowych raty kredytu stały się na tyle uciążliwe, że w kolejnych miesiącach ich wysokość wraz z bieżącymi kosztami będzie prawdopodobnie przewyższała wartość wpływów. Planujemy więc wdrożyć w spółce przyspieszone postępowanie układowe. Stąd pytanie, czy po jego wszczęciu do dnia zawar-

cia układu konieczne będzie przez cały czas regulowanie rat kredytu na bieżąco?

Nie. Wierzytelność z tytułu kredytu zostanie objęta układem, w związku z czym na podstawie art. 252 ust. 1 u.p.r. od otwarcia postępowania do dnia jego zakończenia albo prawomocnego umorzenia dłużnik ani nadzorca w ogóle nie będą uprawnieni do dokonywania spłat aktualnych czy zaległych rat kredytu. Jeśli w postępowaniu uda się zawrzeć układ, z jego treści będą wynikać także warunki, na jakich będzie się odbywać dalsza spłata zaległych i bieżących rat kredytu po zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego.

⇒ W mojej spółce jest prowadzone postępowanie o zatwierdzenie układu. Przed ustalonym dniem układowym (15 listopada 2022 r.) spółka wynajmowała magazyn, natomiast miesiąc po tym dniu postanowiła wypowiedzieć umowę najmu magazynu ze skutkiem na koniec kolejnego miesiąca. Na bieżąco zapłacono czynsz najmu za grudzień i styczeń (termin płatności ustalony na pierwszy dzień każdego miesiąca). Właściciel magazynu domaga się jednak pełnej zapłaty czynszu poza układem – także za listopad i to z odsetkami za opóźnienie. Czy właściciel magazynu może dochodzić od spółki zapłaty przed zawarciem układu, a jeśli nie, to czy w układzie uwzględniamy wtedy odsetki za opóźnienie od listopadowego czynszu?

Odpowiedź na to pytanie zawiera się w treści art. 77 ust. 1 u.p.r. Przepis ten stanowi, że zobowiązania płatne w ustalonych okresach rozliczeniowych (jak zobowiązanie z czynszu najmu) ulegają z mocy prawa proporcjonalnemu podziałowi na część traktowaną jako wierzytelność powstałą przed dniem otwarcia postępowania oraz część traktowaną jako wierzytelność powstająca po dniu otwarcia postępowania. Przy czym w postępowaniu o zatwierdzenie układu nie wydaje się postanowienia o jego otwarciu, ale rolę dnia otwarcia postępowania pełni w tym kontekście ustalony dzień układowy, zgodnie z art. 211 ust. 3 u.p.r. Wobec tego zobowiązanie dotyczące okresu po dniu układowym (w tym także w zakresie, w jakim powstało już w dniu układowym) należy więc spłacać na bieżąco. W związku z tym w sytuacji opisanej w pytaniu właściciel magazynu może się domagać zapłaty 16/30 wysokości czynszu za listopad, druga część czynszu (ta sprzed dnia układowego) zostanie natomiast objęta układem. Od wierzytelności nieobjętych układem należą się odsetki za opóźnienie na zasadach ogólnych, a więc odsetki te narastają z każdym dniem opóźnienia w zapłacie czynszu.

⇒ Jestem komplementariuszem w spółce komandytowo-akcyjnej, w której jest prowadzone postępowanie układowe. Przedstawione przez spółkę propozycje układowe spotkały się z aprobatą wszystkich wierzycieli poza jednym, o którym wiemy, że ma zamiar zgłaszać przeciwko układowi, bo nie zgadza się na jakąkolwiek redukcję jego wierzytelności (wierzytelność w wysokości 200 000 zł). Wierzyciel ten jest kluczowy z perspektywy wykonania układu, jako że ma on udzielić spółce kredytu na dalsze prowadzenie działalności, bez którego wykonanie układu nie będzie możliwe. Suma wierzytelności objętych układem wynosi 350 000 zł i bez proponowanej redukcji przynajmniej części zobowiązań spółka najprawdopodobniej nie będzie w stanie spłacić tych wierzytelności w rozsądnym terminie. Czy istnieje prawna możliwość zmniejszenia wierzytelności w układzie bez zgody tego wierzyciela?

Do przyjęcia układu potrzebne jest zgodnie z art. 119 ust. 1 u.p.r. uzyskanie zgody większości głosujących wierzycieli, którzy oddali ważny głos, mających łącznie co najmniej dwie trzecie sumy wierzytelności przysługujących głosującym wierzycielom. W opisanej sytuacji nie będzie zatem możliwe przyjęcie układu bez zgody wspomnianego wierzyciela. Wynika to z faktu, że nawet jeśli wszyscy pozostali wierzyciele oddadzą głos nad układem, to ich wierzytelności będą się składać na mniej niż połowę sumy wierzytelności przysługujących głosującym (50 proc. z 350 000 zł = 175 000 zł), a w konsekwencji nie będzie realne uzyskanie wymaganej większości 2/3. Bez zgody tego konkretnego wierzyciela nie ma więc możliwości zmniejszenia wysokości największej z wierzytelności. Zasugerować można natomiast w takim stanie faktycznym alternatywne rozwiązanie problemu, wynikające z art. 162 ust. 2 u.p.r. Mianowicie: możliwe jest zmodyfikowanie przedstawionych propozycji układowych i przewidzenie w układzie jednocześnie spłaty w całości jednej wierzytelności oraz odpowiednio zmniejszonej spłaty pozostałych, jeśli wierzytelność objęta preferencyjną spłatą przysługuje wierzycielowi, który udzielił lub ma udzielić dłużnikowi finansowania niezbędnego do wykonania układu, w tym zwłaszcza w postaci kredytu. Konieczne będzie jednak wówczas przekonanie przynajmniej części pozostałych wierzycieli (tak aby udało się zebrać odpowiednią większość) na zgłoszenie za układem o takiej treści. ©